

Č. j.: MPSV-2025/15034

Žádost o poskytnutí informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím – definice bytu

Dotaz ze dne 15. 1. 2025

Ministerstvu práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) bylo dne 15. 1. 2025 doručeno Vaše podání, ve kterém v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, požadujete:

„odkazy na metodické materiály, případně interní manuály, upravující definici “bytu” dle zákona 117/1995 Sb., paragraf 24, odstavec 5.“

K Vašemu dotazu sdělujeme:

Dne 5. 3. 2021 bylo vydáno společné stanovisko věcně příslušných odborů MPSV, a to na žádost GŘ ÚP ČR ve věci provádění důkazů v řízení o příspěvek na bydlení v pochybnostech, zda byt, který je užíván, splňuje definici bytu (v souvislosti s vydaným rozhodnutím odvolacího orgánu. Text stanoviska poskytujeme níže; jiná metodika v případě definice bytu vydána nebyla.

Společné stanovisko O 75 a O 91:

Obdrželi jsme Vaši žádost o stanovisko, jak postupovat v případech, kdy má Úřad práce pochybnosti o tom, zda byt splňuje, pro nárok na příspěvek na bydlení, parametry dle definice bytu uvedené v ustanovení § 24 odst. 5 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SSP“). Podle rozhodnutí odvolacího orgánu vydaného v souladu s právním názorem Nejvyššího správního soudu, má Úřad práce ke zjištění stavu věci, o němž nejsou pochybnosti, provést ohledání bytu za účasti pracovníka stavebního úřadu. Má se posoudit, zda je naplněna formální podmínka toho, že užívaný byt je z hlediska svého stavebně technického uspořádání a vybavení určen k trvalému bydlení dle vyhlášky č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební vyhláška“).

Konkrétně žádáte o vyjádření, jakým způsobem a na základě jakého zákonného ustanovení máte provést důkaz ohledáním za účelem zjištění skutkového stavu věci a na základě jakého ustanovení máte vyzvat pracovníka stavebního úřadu k účasti na tomto šetření. V žádosti o stanovisko uvádíte, že zákon o SSP Vám v případě příspěvku na bydlení umožňuje provádět pouze šetření v místě za účelem ověření složení okruhu společně posuzovaných osob. Zároveň žádáte o vyjádření týkající se možnosti využití znaleckého posudku jako důkazu k určení, zda je byt určen k trvalému bydlení, pokud stavební úřad nemá podklady pro vydání potvrzení v této věci.

K Vaší žádosti uvádíme:

Podle ustanovení § 24 odst. 1 zákona o SSP má na příspěvek na bydlení, při splnění všech dalších zákonných podmínek, nárok vlastník nebo nájemce **bytu**. Podle ustanovení § 24 odst. 5 zákona o SSP se bytem pro účely tohoto zákona rozumí soubor místností nebo samostatná obytná místnost, které svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením **splňují požadavky na trvalé bydlení** a jsou k **tomuto účelu užívání určeny podle stavebního zákona nebo jsou zkolaudovány jako byt**.

Nejprve bychom chtěli zdůraznit, že využití institutu **šetření v místě** dle ustanovení § 65 odst. 3 zákona o SSP pro účely příspěvku na bydlení **není omezeno pouze k účelu ověření okruhu společně posuzovaných osob, jak uvádíte. Využití tohoto institutu je obecné, a to pro zjištění podmínek nároku na příspěvek na bydlení a jeho výši.**

*Ustanovení § 65 odst. 3 zákona o SSP Zaměstnanci orgánu státní sociální podpory jsou oprávněni na základě souhlasu žadatele o příspěvek na bydlení nebo příjemce příspěvku na bydlení **v souvislosti s plněním úkolů podle tohoto zákona** vstupovat do obydlí, které osoba a s ní společně posuzované osoby užívají, a to s cílem provádět **šetření v místě pro zjištění podmínek nároku na příspěvek na bydlení a jeho výši**. Pokud žadatel o příspěvek na bydlení nebo příjemce příspěvku na bydlení nebo osoba společně posuzovaná nedá souhlas se vstupem do obydlí, nebo znemožní provedení šetření v místě k ověření skutečností rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení nebo jeho výši, orgán státní sociální podpory příspěvek na bydlení nepřizná nebo odejme; rozhodnutí o odejmutí může být prvním úkonem ve správním řízení.*

Pro správní řízení v záležitosti všech dávek státní sociální podpory, tedy i příspěvku na bydlení, se subsidiárně použijí ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), v těch normách, které nejsou speciálně upraveny zákonem o SSP. Zákonem o SSP není provedení důkazu ohledáním nijak upraveno, ani vyloučeno, proto nic nebrání tomu tento způsob dokazování dle ustanovení § 54 správního řádu využít, navíc je tato možnost (z hlediska vstupu do bytu) ještě umocněna možným využitím šetření v místě dle zákona o SSP. Důkaz ohledáním bytu může být proveden v rámci šetření v místě.

Úřad práce ve smyslu § 3 správního řádu odpovídá za dostatečné zjištění skutkového stavu pro vydání rozhodnutí ve věci samé, avšak **nemůže stavebnímu úřadu ze své pozice nařídít či zavázat ho k provedení kontrolní prohlídky bytu**.

V souladu se zásadou spolupráce je však možné za účelem řádného zjištění skutkového stavu uvažovat o provedení důkazu ohledáním na místě samém

podle výše citovaného ustanovení § 54 správního řádu za přítomnosti pracovníka stavebního úřadu, který by formálně osvědčil, že užívaný byt je z hlediska svého stavebně technického uspořádání a vybavení určen k trvalému bydlení ve smyslu stavební vyhlášky.

V případě důkazu provedeného ohledáním je důkazním prostředkem movitá či nemovitá věc. Povinnost strpět ohledání nemovité věci (bytu) na místě má vlastník nemovitosti nebo uživatel věci (např. nájemce bytu, oprávněný z věcného břemene apod.).

K provedení důkazu ohledáním na místě může Úřad práce přizvat nestranné osoby. Smyslem je zajistit určitou veřejnou kontrolu, a to jak v zájmu osoby, již byla povinnost uložena, tak v zájmu úřadu práce, který bude mít zajištěno svědectví odborných pracovníků stavebního úřadu.

Ustanovení § 54 odst. 4 správního řádu užívá dikci „nestranné osoby“, proto správní orgán musí přizvat vždy alespoň nejméně dvě takové osoby. Nestranné osoby nepožívají práv ani povinností účastníků řízení (*viz ASPI – komentář*).

Povinnost strpět ohledání věci na místě se ukládá usnesením, ve kterém musí být věc, která má být předmětem ohledání na místě, jednoznačně specifikována příslušnými identifikačními údaji nebo jiným pochybnosti nevzbuzujícím způsobem (*např. byt č. 1 na adrese...*). Měla by být i stanovena lhůta, resp. den, kdy bude ohledání na místě provedeno. Toto usnesení musí obsahovat i poučení o možnosti ohledání odepřít, resp. o důvodech, pro které nelze ohledání provést (§ 54 odst. 2 a § 55 odst. 5 správního řádu).

Dané usnesení se oznamuje vlastníkoví/uživateli nemovité věci (*žadatel o příspěvek na bydlení*), který jako jediný má možnost podat proti němu odvolání, které správní řád nevylučuje. Dále se usnesení oznamuje osobám, které musí při ohledání poskytnout součinnost (*pracovníci stavebního úřadu*). V tomto případě je nezbytné kontaktovat příslušný stavební úřad ohledně zjištění pracovníků kompetentních k ohledání.

Usnesení se oznamuje doručením stejnopisu písemného vyhotovení do vlastních rukou. Odvolání nemá odkladný účinek, usnesení je tedy předběžně vykonatelné a úřad práce může na jeho základě přistoupit k případnému výkonu rozhodnutí, pokud by daná osoba ohledání nemovité věci nestrpěla.

O provedení důkazu ohledáním se sepisuje protokol, jenž podepisují všechny osoby, které se provedení důkazu ohledáním zúčastnily. Úřad práce může kromě protokolu pořádit i obrazový nebo zvukový záznam o průběhu ohledání, aniž by k tomu potřeboval souhlas přítomných osob.

Pokud stavební úřad v uvedených směrech neposkytne úřadu práce součinnost, je na Úřadu práce, aby pro účely tohoto řízení sám ověřil a jako předběžnou otázku si posoudil, zda užívaný byt naplňuje požadavky na „byt“ definované zákonem o SSP

a stavební vyhláškou, a to formou šetření v místě dle zákona o SSP s možností pořízení obrazové dokumentace.

V nejzazším případě není vyloučeno ani zpracování znaleckého posudku, který by soulad bytu s požadavky právních předpisů ověřil.

Z uvedeného tedy vyplývá, že „rozhodnutí“ o tom, zda předmětný byt splňuje definici bytu uvedenou v zákoně o SSP, může učinit také sám úřad práce, aniž by trval na úzké interpretaci ustanovení § 24 odst. 5 zákona o SSP, tj. vycházel pouze z kolaudačního rozhodnutí nebo určení ze strany stavebního úřadu, že se jedná či nejedná o byt, jež by vycházelo z dostupné dokumentace.

Závěry z rozsudku Nejvyššího správního soudu v předmětné záležitosti je možné využít pro obdobné případy řízení o příspěvek na bydlení v budoucnu.

Za podstatné z rozsudku pokládáme ty závěry, které uvádějí, že „zákon o SSP neváže naplnění formální podmínky na existenci, resp. předložení dokumentace skutečného provedení stavby, z níž by byl zřejmý účel užívání stavby. Při neexistenci dokladů o kolaudaci bytu, dokumentace skutečného provedení stavby či tzv. pasportu ověřeného stavebním úřadem, **nelze s ohledem na veřejný zájem chráněný zákonem o SSP**, ustrnout na tom, že se nepodařilo prokázat naplnění formální podmínky § 24 odst. 5 zákona o SSP, za situace, kdy stavební úřad soulad užívání bytu se standardy dle právní úpravy na takové užívání vůbec neověřoval.“

Jinými slovy, žadateli o příspěvek na bydlení nemůže být kladena k tíži neexistence dokladů prokazujících, že byt, který užívá, lze pokládat za byt ve smyslu ustanovení § 24 odst. 5 zákona o SSP, zejména když žádný doklad uložený ve spisové dokumentaci nezpochybňuje, že byt, který je užíván, je určen k trvalému bydlení. V opačném případě je povinností Úřadu práce zjistit v řízení o příspěvek na bydlení stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a využít k tomu všechny dostupné zákonné prostředky.

S pozdravem